

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 261/2014-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. februára 2015 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Sergeja Kohuta v konaní o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Tatianou Vorobelovou, Bajzova 2, Košice, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 7 T 23/2013, v súvislosti s požiadavkou na prednostné a urýchlené rozhodovanie o jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu zo 7. októbra 2013, za účasti Okresného súdu Košice II, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 7 T 23/2013 nerešpektovaním požiadavky na prednostné a urýchlené rozhodovanie porušené boli.

2. [REDACTED] p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 300 € (slovom tristo eur), ktoré mu j e Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky u k l a d á zaplatiť trovy právneho zastúpenia [REDACTED] v sume 284,08 € (slovom dvestoosemdesiatštyri eur a osem centov) na účet ustanovenej právnej zástupkyne advokátky JUDr. Tatiany Vorobelovej, Bajzova 2, Košice, vedený v [REDACTED], [REDACTED], v tvare IBAN: [REDACTED].

4. Okresný súd Košice II j e p o v i n n ý uhradiť trovy právneho zastúpenia v sume 284,08 € (slovom dvestoosemdesiatštyri eur a osem centov) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky v tvare IBAN: [REDACTED] vedený v [REDACTED] do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. januára 2014 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“) doplnená podaním advokátky JUDr. Tatiany Vorobelovej z 12. júna 2014, ustanovenej uznesením ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 261/2014 z 28. apríla 2014 na zastupovanie sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom, ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 T 23/2013, ako aj postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) vo veci vedenej pod sp. zn. 5 To 76/2013 v súvislosti s požiadavkou prednostného

a urýchleného rozhodovania o jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu zo 7. októbra 2013 (ďalej aj „žiadosť o prepustenie“).

Sťažovateľ v sťažnosti k namietanému postupu okresného súdu uvádza:

„Dňa 8. 10. 2013 prevzal Okresný súd Košice II. porušovateľ v prvom rade, moju žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu a nahradenie väzby ponúknutou zárukou - písomným sľubom, ktorý som k žiadosti priložil a požiadal o prijatie. V žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu som uviedol, že nie je u mňa naplnený dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Tr. poriadku, účel trestného konania nebudem mariť.

Až dňa 11. 11. 2013, teda viac ako po mesiaci, mi okresný súd doručil do väzby predvolanie na deň 12. 11. 2013. Dňa 12. 11. 2013 okresný súd vykonal môj výsluch a po výsluchu mi oznámil rozhodnutie – uznesenie, že moju žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu zamietá a písomný sľub neprijíma. Po oznámení uznesenia a jeho dôvodov, som do zápisnice súdu dňa 12. 11. 2013 zahlásil sťažnosť proti tomuto uzneseniu. Hneď v ten deň bol daný vybavujúcim sudcom pokyn kancelárii, aby predložila spis Krajskému súdu v Košiciach. Podľa záznamu v spise bol spis vypravený krajskému súdu dňa 15. 11. 2013.

Dňa 20. 11. 2013 bolo napadnuté uznesenie, okresného súdu v písomnej forme doručené môjmu obhajcovi a dňa 21. 11. 2013 bolo do výkonu väzby uznesenie doručené mne.“

Sťažovateľ v sťažnosti poukazuje tiež na to, že *„V súčasnej dobe je väzobné trestné stíhanie skončené nariadením výkonu trestu odňatia slobody. V [REDAKOVANÉ] vykonávam nepodmienečný trest odňatia slobody, ktorý mi bol uložený právoplatným odsudzujúcim rozsudkom sp. zn. 5 To/76/2013.*

Ústavnému súdu som dňa 11. 03. 2014 písomne adresoval požiadavku, aby som bol okamžite prepustený z väzby na slobodu. Na tejto požiadavke netrvám, pretože je právne irelevantná, väzba je už pokrytá právoplatným rozhodnutím všeobecného súdu.“

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1/ Základné právo sťažovateľa [REDAKOVANÉ] na osobnú slobodu zaručené v čl. 17 ods. 2 Ústavy SR a čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 7 T/23/2013 porušené bolo.

2/ Základné právo sťažovateľa [REDAKOVANÉ] na osobnú slobodu zaručené v čl. 17 ods. 2 Ústavy SR a jeho právo na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti väzby zaručené v čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 5 To/76/2013 porušené bolo.

3/ [REDAKOVANÉ] priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 000 €, ktoré sú porušovatelia v prvom a druhom rade povinní zaplatiť spoločne a nerozdielne na účet advokátky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4/ Priznáva odmenu za právnu službu ustanovenej advokátke JUDr. Tatiane Vorobelovej vo výške 284,08 €..“

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 261/2014-29 z 1. júla 2014 ju prijal na ďalšie konanie vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv a slobôd postupom okresného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. 7 T 23/2013 v súvislosti s požiadavkou na prednostné a urýchlené rozhodovanie o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu zo 7. októbra 2013. Vo zvyšnej časti ústavný súd sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľa a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu okresného súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti. Právna zástupkyňa sťažovateľa a predseda okresného súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vzhľadom na oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľa a predsedu okresného súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného

súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti sp. zn. 1 SprV. 469/2014 z 20. augusta 2014 uviedol, že sťažnosť považuje za nedôvodnú, pričom ako jediný argument v prospech nevyhovenia sťažnosti uvádza, že *„Vo veci nebola podaná sťažovateľom sťažnosť na prietahy v konaní v zmysle zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.“*

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Sťažovateľ v sťažnosti podanej ústavnému súdu namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, ku ktorému malo dôjsť

tým, že o ďalšom trvaní jeho väzby sa nerozhodovalo urýchlene a bez zbytočných prieťahov, keďže o jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu zo 7. októbra 2013 rozhodol okresný súd až 12. novembra 2013.

Ústavný súd zistil, že v predmetnej veci okresný súd postupoval takto:

Dňa 8. októbra 2013 bola okresnému súdu predložená žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby spolu so žiadosťou o jej nahradení ponúknutou zárukou – písomným sľubom.

Okresný súd 8. novembra 2013 nariadil výsluch sťažovateľa na 12. november 2013; nariadený výsluch sa uskutočnil a okresný súd následne uznesením č. k. 7 T 23/2013-312 žiadosť sťažovateľa o prepustenie zamietol a neprijal jeho písomný sľub.

Dňa 19. novembra 2013 okresný súd dal pokyn na doručenie písomného vyhotovenia uznesenia z 12. novembra 2013, ktoré bolo sťažovateľovi doručené 21. novembra 2013 a jeho obhajcovi 20. novembra 2013.

Dňa 25. novembra 2013 okresný súd predložil spis aj so sťažnosťou sťažovateľa krajskému súdu na rozhodnutie.

Z uvedeného vyplýva, že konanie na okresnom súde trvalo od 8. októbra 2013 do 25. novembra 2013, teda 6 týždňov a 2 (6) dni, resp. 6 týždňov a 6 dní.

Pre úplnosť ústavný súd dodáva, že 27. novembra 2013 krajský súd nariadil termín neverejného zasadnutia na 12. december 2013, na ktorom sťažnosť sťažovateľa uznesením č. k. 5 To 76/2013-328 zamietol, pričom rozhodnutie krajského súdu bolo sťažovateľovi doručené 17. decembra 2013 (k tomu pozri aj uznesenie sp. zn. IV. ÚS 261/2014 z 1. júla 2014, ktorým bola sťažnosť sťažovateľa v časti smerujúcej proti krajskému súdu odmietnutá ako zjavne neopodstatnená, pozn.).

Z ustanovení čl. 17 ods. 2 ústavy a čl. 5 ods. 4 dohovoru garantujúcich osobnú slobodu možno vyvodíť aj právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo

urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná (pozri obdobne nález sp. zn. III. ÚS 7/00).

Ústavne akceptovateľné v zmysle čl. 17 ods. 2 ústavy je držanie osoby vo väzbe z dôvodov a na čas ustanovený zákonom, ako aj také zaobchádzanie s ňou, ktoré zodpovedá zákonu, t. j. Trestnému poriadku. Požiadavku prednostného a urýchleného rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby ustanovuje výslovne § 79 ods. 3 Trestného poriadku, v ktorom sa uvádza, že o takej žiadosti sa musí rozhodnúť bez meškania.

Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva väzba má mať striktné obmedzené trvanie, a preto má byť zaručená možnosť jej kontroly v krátkych intervaloch. V texte čl. 5 ods. 4 dohovoru použitý anglický výraz „speedily“ a francúzsky výraz „bref délai“ (v slovenskom preklade „urýchlene“) jasne indikuje, čo musí byť v danom prípade hlavným predmetom záujmu. Aké časové obdobia budú akceptovateľné a aké nie, bude zrejme závisieť od konkrétnych okolností (Bezichieri z roku 1989, A-164, bod 21, Neumeister z roku 1968, A-8, bod 24, a Sanchez – Reisse z roku 1986, A-107, bod 55).

Článok 5 ods. 4 dohovoru tým, že osobám pozbaveným slobody zaručuje právo iniciovať konanie, v ktorom môžu spochybníť zákonnosť pozbavenia slobody, dáva týmto osobám právo aj na to, aby po začatí takéhoto konania bolo súdom urýchlene rozhodnuté o zákonnosti pozbavenia slobody a nariadené jeho ukončenie, ak sa ukáže ako nezákonné (Rehbock c. Slovinsko, rozhodnutie z 28. 11. 2000, Vodeničarov c. Slovenská republika, rozsudok z 21. 12. 2000, bod 33 – bod 36; mutatis mutandis I. ÚS 18/03).

Ústavný súd v prípadoch, v ktorých sa zaoberal požiadavkou prednostného a urýchleného rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu, judikoval, že aj keď sa jednotlivé lehoty z hľadiska požiadaviek neodkladnosti alebo urýchlania posudzujú podľa všetkých okolností prípadu, spravidla lehoty rátané na mesiace sú príliš dlhé a nevyhovujú týmto požiadavkám (napr. III. ÚS 7/00, I. ÚS 18/03). V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že požiadavke, aby súd bezodkladne rozhodol o zákonnosti väzby

v zmysle čl. 17 ods. 2 ústavy a čl. 5 ods. 4 dohovoru, nezodpovedá lehota počítaná na mesiace, ale na týždne. Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (napr. III. ÚS 126/05, III. ÚS 216/07, III. ÚS 147/2011).

Z už uvedeného prehľadu úkonov okresného súdu je zrejmé, že okresný súd bol vo veci sťažovateľa úplne nečinný od 8. októbra 2013 do 8. novembra 2013, teda jeden celý mesiac. Od 8. novembra 2013 okresný súd už konal plynulo, v zmysle ústavných požiadaviek na urýchlené rozhodovanie o väzbe.

Ústavný súd zo spisovej dokumentácie a ani vyjadrenia okresného súdu k sťažnosti neidentifikoval žiadny relevantný dôvod, ktorým by mohla byť jednomesačná nečinnosť okresného súdu v predmetnej veci ospravedlniteľná. Ústavný súd preto konštatuje, že vo veci sťažovateľa došlo k neodôvodnenej absolútnej nečinnosti okresného súdu v trvaní jedného mesiaca.

K obrane okresného súdu, že sťažovateľ nepodal sťažnosť na prieťahy v konaní predsedovi súdu v zmysle § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ústavný súd poznamenáva, že v prípade rozhodovania o väzbe nemožno aj vzhľadom na lehoty, v ktorých sa má vo väzobných veciach rozhodovať, už z povahy veci postupovať tak ako v iných typoch súdnych konaní, v ktorých ich účastník namieta porušenie svojho práva na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov.

V súlade s uvedeným ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd neodôvodnenou nečinnosťou v trvaní jedného mesiaca vo veci sťažovateľa, ktorý sa žiadosťou domáhal prepustenie z väzby, porušil jeho základné právo podľa čl. 17 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru nerešpektovaním požiadavky konať prednostne a urýchlene, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ sa domáhal aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 2 000 €, a to z dôvodu, že porušenie jeho práv malo za následok *„oddialenie ochrany poskytovanej čl. 5 ods. 4 dohovoru, a ktoré vyvolalo u mňa pocit bezmocnosti, krivdy, po dlhšiu dobu som žil v právnej neistote...“*.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovrieť ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04). Ústavný súd zastáva názor, že vo veci sťažovateľa samotné deklarovanie porušenia ním označených práv nie je adekvátne tomu, že k ich porušeniu došlo vo väzobnej veci, t. j. vo veci, ku ktorej sú všeobecne súdy povinné pristupovať s osobitnou starostlivosťou.

Pri určení sumy primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Zohľadňujúc predovšetkým obdobie, v počas ktorého bol okresný súd vo veci sťažovateľa absolútne nečinný pri rozhodovaní o jeho žiadosti o prepustenie z väzby, ako aj ďalšie konkrétne okolnosti posudzovanej veci sťažovateľa, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 300 € primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 2 výroku tohto nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov právneho zastúpenia, ktoré vznikli štátu v konaní pred ústavným súdom v súvislosti so zastupovaním sťažovateľa ústavným súdom ustanovenou advokátkou, ktorá si uplatnila nárok za dva úkony právnej služby v sume 284,08 €.

Ústavný súd pri rozhodovaní o úhrade trov právneho zastúpenia vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2013, ktorá bola 804 €, pretože úkony právnej služby, za ktoré priznal úhradu, boli vykonané v roku 2014. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie – doplnenie sťažnosti z 11. júna 2014) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 134 €, t. j. spolu 268 €, čo spolu s režijným paušálom dvakrát po 8,04 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 284,08 €. Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia v celkovej sume 284,08 € uložil ústavný súd zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa Kancelárii ústavného súdu [§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku (bod 3 výroku tohto nálezu)], pričom vzhľadom na už uvedené zároveň ustanovil povinnosť okresného súdu uhradiť trovy právneho zastúpenia na účet Kancelárie ústavného súdu (bod 4 výroku tohto nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. februára 2015